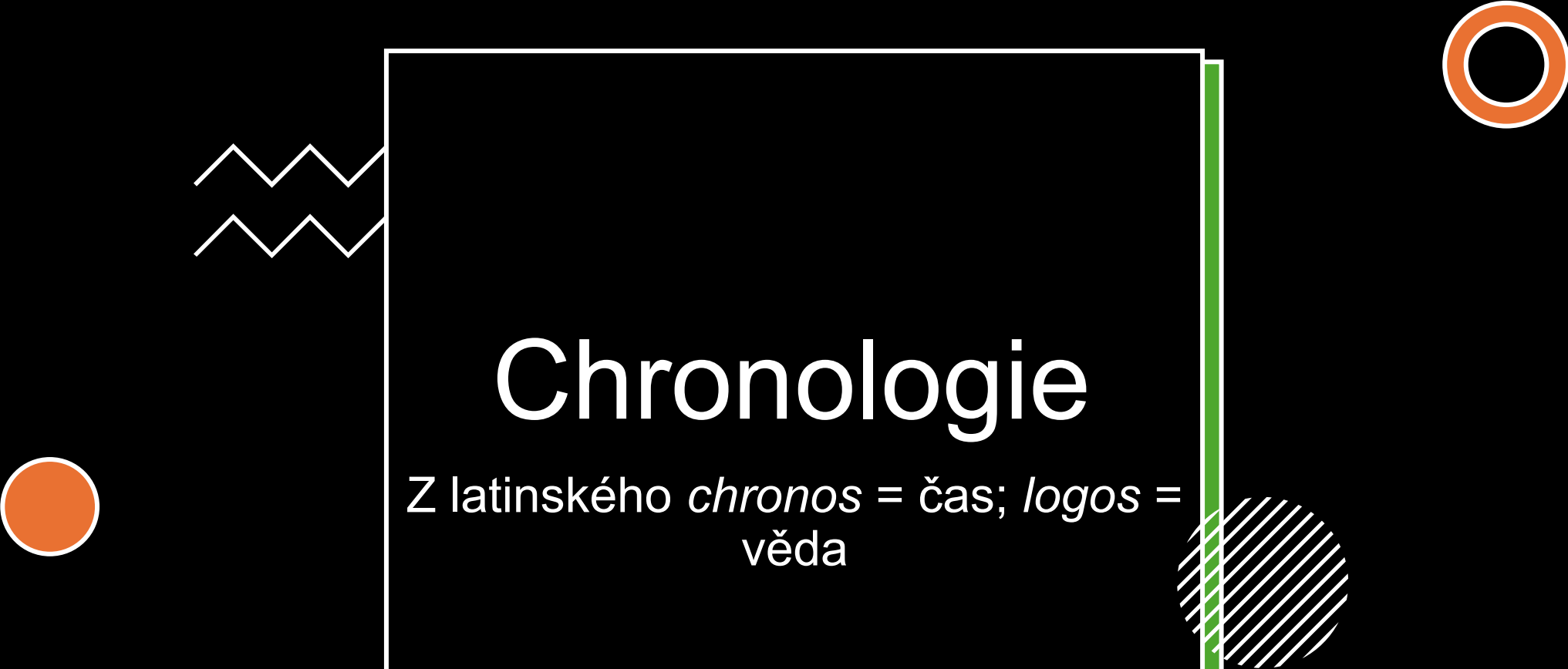

TOUJOURS L'HEURE de ne Rien FAIRE

Chronologie a Periodizace

Nat Šlachtová
Archeologie středověku a
novověku

Chronologie

Z latinského *chronos* = čas; *logos* =
věda

Chronologie

- Obecně se o základy chronologie zajímal český pedagog a archivář Friedrich Gustav (dílo: Rukověť křesťanské chronologie)
- Chronologie je pomocná historická věda, zabývající se způsoby datování historických pramenů.
- Obecné dělení chronologie: na astronomickou (matematickou) a historickou (využívá se v archeologii).
- **V archeologii ji dělíme jen na dva druhy:**
 - a) chronologii relativní
 - b) chronologii absolutní

Relativní Chronologie:

-
- Způsob datování, který se užívá už od 19. století
 - Není tak přesná, pouze dokáže stanovit co je mladší a co starší
 - Nejčastěji vychází ze dvou typů metod: historické a přírodovědné
 - Historické metody: **terénní stratigrafie** (horizontální a převážně vertikální)

typologie

novodobé elektronické metody

- Přírodovědné metody: **fluorové** (nachází se v kostech – čím méně fluoru, tím je kost mladší)

Absolutní Chronologie

- Její určení je mnohem přesnější než u relativní chronologie.
- Ke svému určení potřebuje **pevný bod** = rok či událost, od kterého se data odpočítala.
- Příkladem takového pevného bodu může být narození Ježíše Krista (křesťanské kulturní prostředí) => rok 0.
- Každá kultura měla **svůj vlastní pevný bod**:
 - a) Řekové = jejich pevný bod byli první olympijské hry (776 př. n. l.)
 - b) Číňané = pevný bod zavedl císař Chu-ang-ti (2637 př. n. l.)
 - c) Římané = na základě pověsti o založení Říma (753 př. n. l.)

Absolutní Chronologie

- Absolutní chronologie má dvě metody (mimo pevný bod):
 - Historické metody: **odhad stáří** (využil např. Jaroslav Palliardi roku 1888, nejstarší metoda vůbec)
pomocí mincí, písemných pramenů
(využíváno už scholastičtými učiteli)
 - Datovatelný import = pomocí analogie přesné na desetiletí nebo půlstoletí
 - Přírodovědné a technické metody: **Radiokarbonová (C14)** – rozklad uhlíku
Dendrochronologie – za pomocí letokruhů stromů (nejpřesnější metodou)
Termoluminiscence – předměty, které prošli nějakým žářem (keramika, sklo, přepálené pazourky)

Absolutní Chronologie

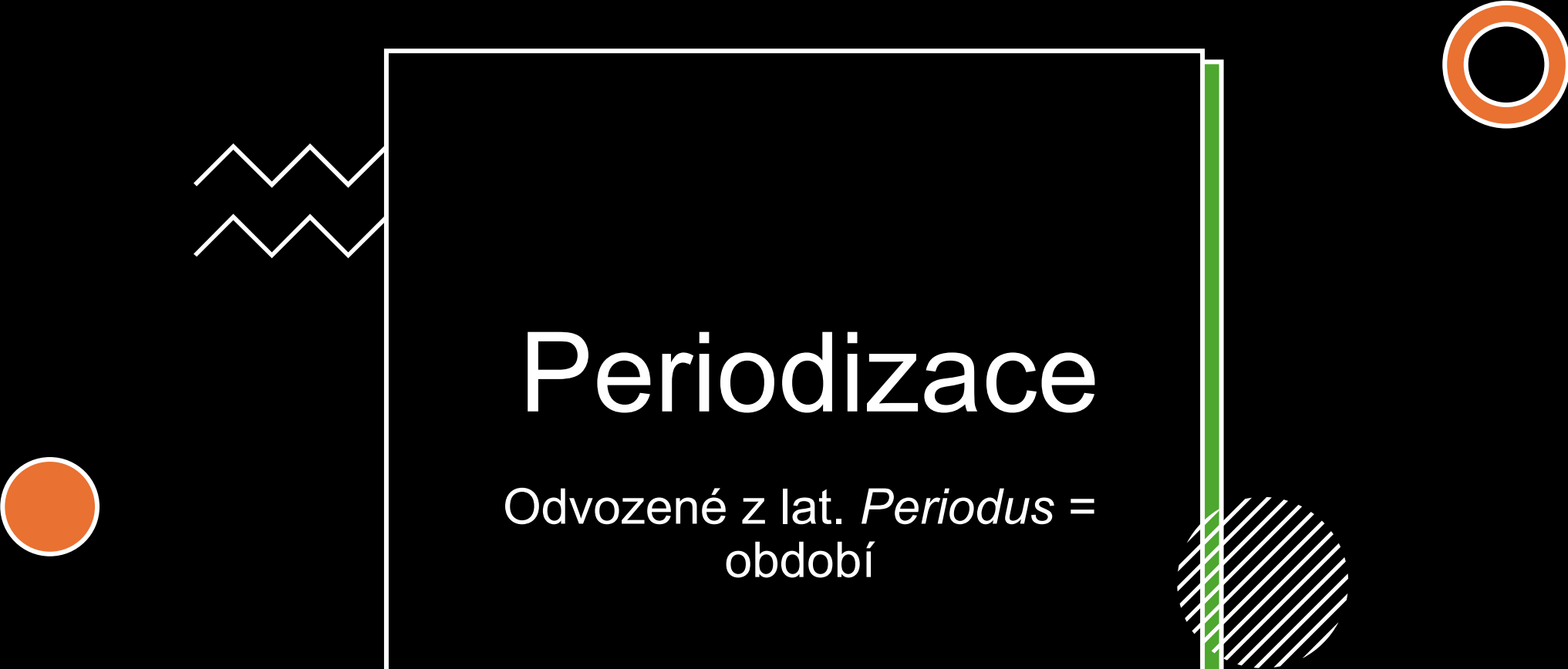
-
- Další přírodovědné metody:

Hydratace obsidiánu (voda vsáklá v obsidiánu, může určit přesné stáří nástroje), **Animokyselinová metoda** (pomocí rozkladu proteinů), **Palynologická metoda** (pyl)

- Méně známé metody absolutní chronologie:

Klimatologická (využití klimatu v dávných dobách), **Geochronologie** (zkoumání glaciálních jezer a varvů*), **rentgenfluorescenční analýza kovových předmětů** (zkoumá složení a druhy kovů v předmětu)

- **Varv** = sedimenty (usazeniny) glaciálních jezer*

Periodizace

Odvozené z lat. *Periodus* =
období

Periodizace

-
- Označuje dějiny rozdělené do několika úseků (období), způsobené nějakou specifickou událostí nebo předem stanovených kritérií.
 - Periodizací se zabývají historici.
 - Původem z dob renesance
 - Máme dva druhy periodizace: **tradiční a neutrální:**
 - Tradiční periodizace: klasické rozdělení (pravěk, středověk, starověk, novověk)
 - Neutrální periodizace: ta už se zaměřuje na letopočty (italská renesance – desetiletí; první světová válka)
 - V křesťanství se dlouho považovala periodizace „před potopou“ a „po potopě“.

Tradiční Periodizace

- **Jak to vlastně s periodizací začalo?:**

Začala vznikat v renesanci, kdy učenci svou dobu nazývali *novověk* (snaha o obnovení slávy *starověku-antiky*). Období *středověku* považovali za období úpadku (mor, války, jiné nemoce).

Dále se poté rozděluje na *moderní dobu*, která začala francouzskou revolucí (1789-1799) nebo průmyslovou revolucí (18./19. století).

- **Třídobá rozdělení pravěku (neboli surovinové periodizační kritérium/ technologická periodizace):**

Zavedl jej dánský archeolog Christian Jürgensen Thomsen (1788–1865) a rozdělil pravěk na dobu kamennou, bronzovou a železnou.

Přibližné rozdělení pravěku

-
- Paleolit: 3,5/1 milion – 9000 let před naším letopočtem
 - Mezolit: 9000 – 6000 let před naším letopočtem
 - Neolit: 6000 – 4000 let před naším letopočtem
 - Eneolit: 4000 – 2000 let před naším letopočtem
 - Doba Bronzová: 2000 – 650 let před naším letopočtem
 - Doba Železná: 650 – 400 před naším letopočtem
 - Doba Římská: 500 před naším letopočtem – 460 našeho letopočtu
-
- Začátek pravěku: příchodem nejstaršího předchůdce člověka – Australopitékus
 - Konec pravěku: poslední dobou ledovou Wurm, Stěhování Národů

Přibližné rozdělení středověku

- Raný středověk: 5. století (476 – pád západořímské říše) – 11. století
- Vrcholný středověk: 12. století – 14. století
- Pozdní středověk: 14/15. století – 16. století

- Začátek středověku: Pád západořímské říše
- Konec středověku: Objevení Ameriky (1492), popřípadě pádem Konstantinopole (1453)

- Poté nastává novověk, který trvá až do současnosti.

Datování	Archeologická periodizace		Etnografická periodizace	Sociálněekonomická periodizace		Organizační systém		
+ 950	RANÝ STŘEDOVEK dobu slovanská	mladohradištní	civilizace	výrobní (produktivní) hospodářství	raně feudální společnost	rané státní útvary	patriarchát	
+ 800		středohradištní			protofeudální společnost			
+ 600		starohradištní			předfeudální společnost	kmenové svazy		
+ 568		předhradištní			rozložená prvobytná společnost			
+ 400	STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ		náčelnictví (vojenská demokracie)		rozložená prvobytná společnost			kmeny
0	DOBA ŘÍMSKÁ							
- 400	DOBA LATĚNSKÁ		rozložená prvobytná společnost		exogamní rody, klany			
- 750	DOBA HALŠTATSKÁ					rozpadající se prvobytná spol.		
- 2.000	DOBA BRONZOVÁ		rozvinutá prvobytná společnost					exogamní rody, klany
- 4.000	ENEOLIT							
- 6.000	NEOLIT		přisvojovací hospodářství		raná prvobytná společnost	počátky exogamních rodů		
- 8.000	MEZOLIT							
- 10.000	PALEOLIT	pozdní		vyšší divošství	vznik prvobytné společnosti	endogamní rody		
- 40.000		mladý (svrchní)						
- 300.000		střední		střední divošství				
- 1.000.000		starý		nižší divošství				
- 3.000.000		nejstarší						

Citace – obrázky

-
- Úvodní snímek- sluneční hodiny:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_hodiny#/media/Soubor:Saint-remy-de-provence-cadran-solaire.jpg
 - Poslední snímek: kostra koně objevená na Ukrajině:
<https://arkeonews.net/the-discovery-of-great-importance-for-urartian-archeology-in-cavustepe-castle-discovered-a-horse-skeleton-with-a-bronze-curb-bit-in-its-jaw/>
 - Přehledná tabulka periodizace pravěku a raného středověku střední Evropy: Podborský; V; Úvod do studia Archeologie; Masarykova Univerzita; Brno; 2014

Citace – literatura a jiné zdroje:

-
- Podborský; V; Úvod do studia Archeologie; Masarykova Univerzita; Brno; 2014
 - Bláhová; M; Historická chronologie; Praha; 2001
 - Gustav; F; Rukověť křesťanské chronologie; Praha; 1934
 - Wikipedie: absolutní datování:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Absolutn%C3%AD_datov%C3%A1n%C3%AD
 - Wikipedie: relativní datování:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Relativn%C3%AD_datov%C3%A1n%C3%AD
 - Wikipedie: Chronologie: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Chronologie>
 - Wikipedie: Periodizace: https://cs.wikipedia.org/wiki/Periodizace_historie

Děkuji za pozornost.